

stof til et flag, og koster end Dannebrog nogle penge, bør ingen af disse hensyn være afgørende i en sådan sag. Flaget hører kisten til, og flaget må følge den døde.

Om de særlige forhold vedrørende borgere af U. S. A. er fortalt i et amerikansk tidsskrift følgende vedrørende såvel forhistorien som den nuværende brug, at også denne stammer fra militært hold. Mens det ofte er umuligt at anvende flaget sådan på slagmarken, er det der ofte brugt at anvende det som en nødhjælp til at svøbe en falden soldat. Men fra denne praktiske foranstaltning er anvendelsen år for år givet en dybere betydning, ganske som i Europa.

Anvendelsen af de nationale farver som et dække for den døde symboliserer det faktum, at soldaten tjente U. S. A.'s væbnede styrker, og at dette land påtager sig det fulde ansvar for vedkommendes begravelse som en højtidelig og hellig forpligtelse.

Heri er ingen væsentlig forskel for den ældre tradition hos os, — forskellen kommer først ved jordefærdsakten. For U.S.A.s soldater placeres kisten over graven, og her holder ligbærerne flaget brysthøjt over denne (se fig. 250), og stjernebanneret følger derefter *ikke* med i graven, og følge-

Fig. 249.
Dannebrog om kisten.
Militærbegravelse
2. sept. 1943,
Bispebjerg Kirkegård,
København.
Nord. Presse-Foto.

Fig. 250.
Stjernebanneret holdes
som en baldakin over
kisten.
Arlington National
Cemetery, U. S. A.
The American Cemetery,
aug. 1949.

lig ej heller med i ovnen, hvor der skal foregå kremation.

At nordiske kirkegårdsfunktionærer og andre, der har med en sådan sag at gøre, må underordne sig disse bestemmelser, er klart.

Den danske Soldatergrav paa Bispebjerg Kirkegaard

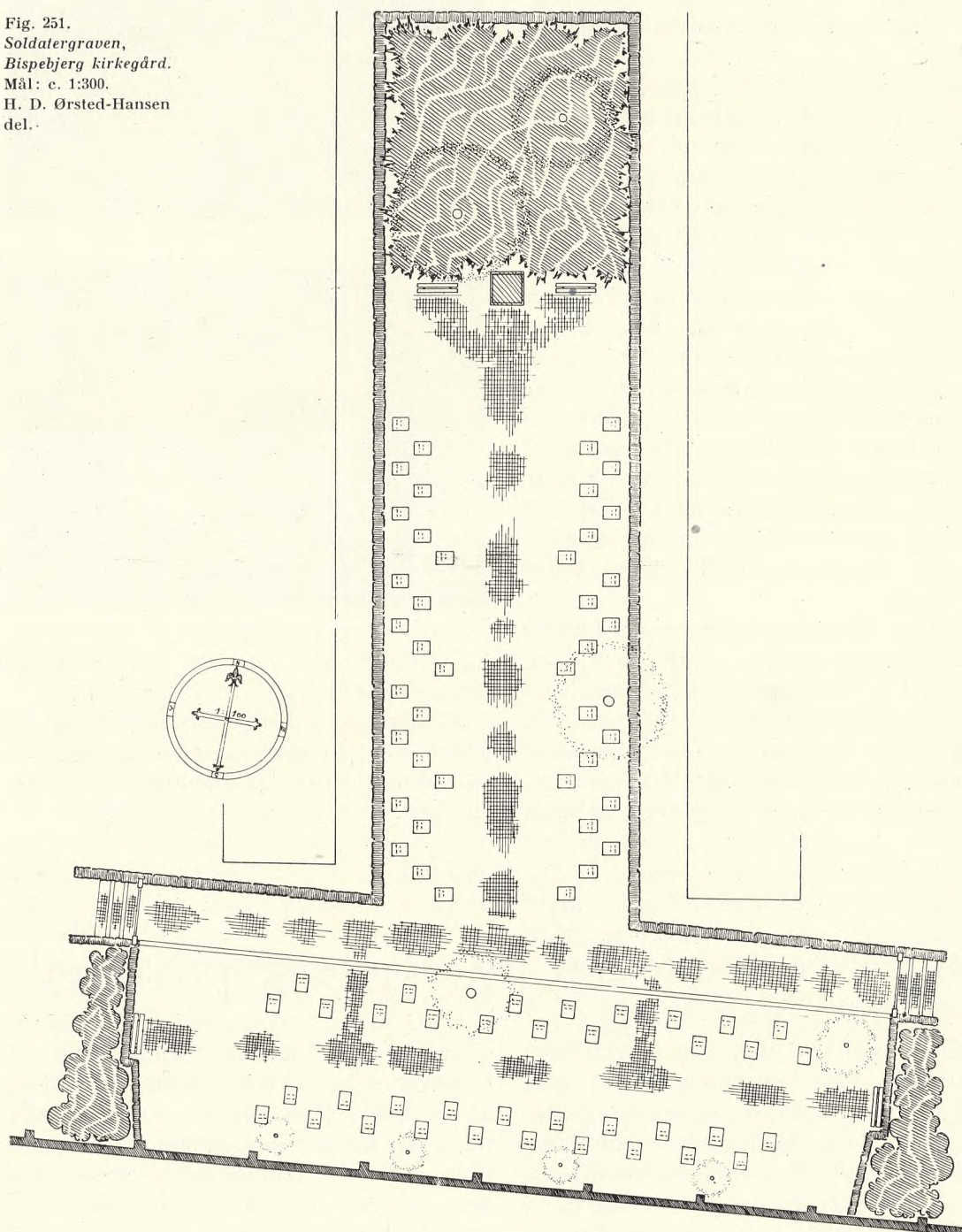
Kirkegaardsinspektør H. D. Ørsted-Hansen

Den danske Soldatergrav paa Bispebjerg Kirkegaard blev oprindelig anlagt som Hvilested for 12 danske Officerer og Menige af Hær og Flaade, faldet ved Fægtningerne rundt om i Landet den 29. August 1943. Senere begravedes yderligere tre, der døde af deres Saar fra disse Kampe.

Dette Gravsted blev anlagt i Sommeren 1944 og er beskrevet i »Vore Kirkegaarde« 1944, Side 30—32 (jvnf. Fig. 249).

Gravstedets Placering langs Muren i Kirkegaardens yderste Hjørne var fastlagt af de tyske Myndigheder. Da der ikke tidligere havde fundet Nedsættelse af Kister Sted i Rabatten langs Muren, var der her gode Udvidelsesmuligheder, og der blev god Brug for det efter Tyskernes Kapitulation, idet efterhaanden 23 Frihedskæmpere blev begravet paa begge Sider af Soldatergravene.

Fig. 251.
Soldatergraven,
Bispebjerg kirkegård.
 Mål: c. 1:300.
 H. D. Ørsted-Hansen
 del.

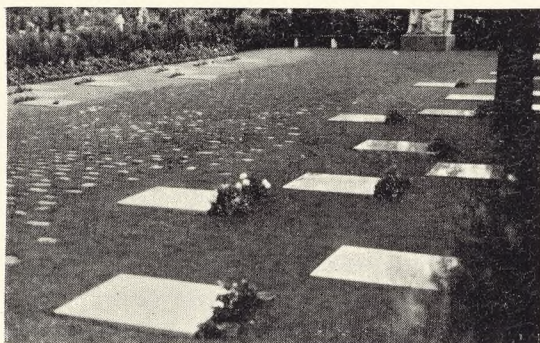

Fig. 252.

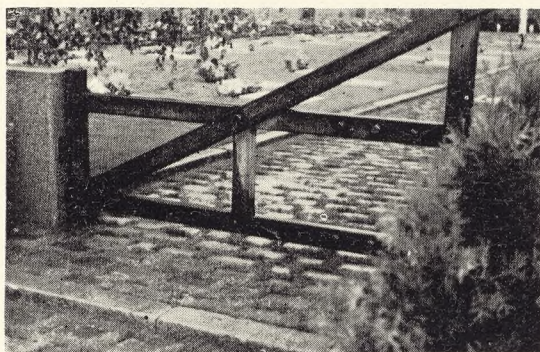

Fig. 253.

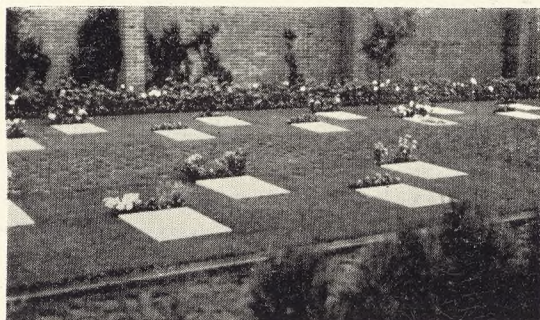

Fig. 254.

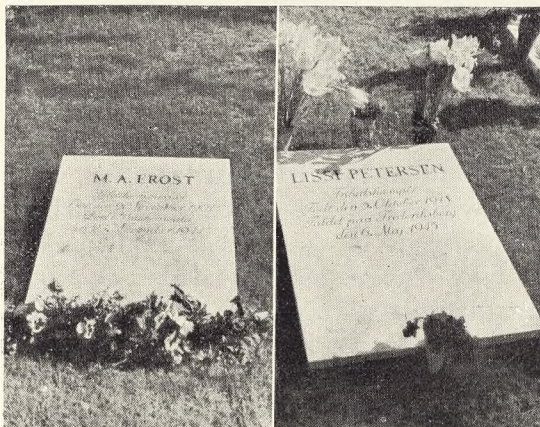

Fig. 255 a.

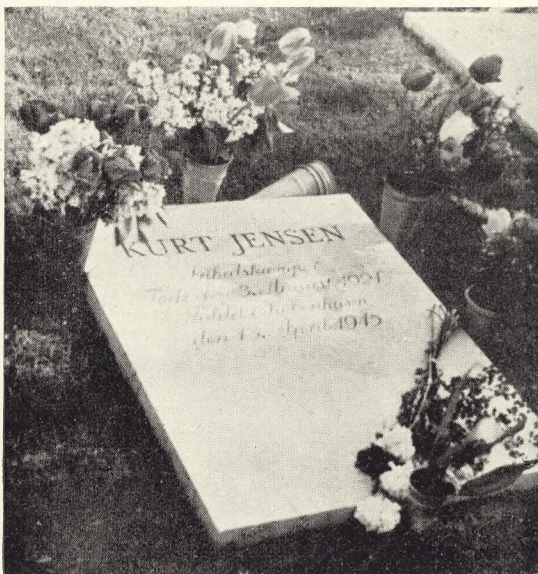

Fig. 255 b.

Fig. 256.

Venstre spalte fra oven:
Fig. 252.
Politigrave.

Fig. 253.
Lågeparti.

Fig. 254.
Soldatergrave.

Fig. 255 a.
Mindesten
for politimand
og kvindelig
frihedskæmper.

Bispebjerg kirkegård.

Højre spalte fra oven:
Fig. 255 b.
Type på liggesten.
Frihedskæmpergrav,
Bispebjerg kirkegård.

Fig. 256.
Poul Søndergaard:
Fællesmindesmærke
for de faldne 1943–45.
Alle fotos:
J. Th. 1947–48.

Midt for den danske Soldatergrav laa to hjemfaldne Dobbeltroder, som dengang var reserveret til »Æresgrav« for tyske Soldater. I Sommeren 1944 flyttedes imidlertid alle Lig af tyske Soldater til en særlig Afdeling paa Vestre Kirkegaard. Der var paa det Tidspunkt ikke blevet Brug for det nederste Stykke af de to Dobbeltroder, og denne Plads benyttedes derfor, da 37 Bronceurner med Askerne af danske Politimænd, som mistede Livet i tyske Koncentrationslejre, den 19. September nedsattes her. Senere er nedsat yderligere 6 Urner.

Urnerne nedsattes under to store Træer — en Birk og en Bøg — i Rækker paa tværs af Roderne, men da man siden ønskede at samle alle disse Grave til et Hele, flyttedes Urnerne til den endelige Placering, som Planen viser. Denne er udarbejdet paa Stadsarkitektens Tegnestuer (se Fig. 251).

Hele Gravpladsen er skævt T-formet med en Hovedakse N.—S. og en Tværakse Ø.—V. Pladsen indrammes mod Syd af Kirkegaardens høje, røde Murstensmur og paa de øvrige Sider af en meterhøj Hæk af *Thuja occidentalis*. Den slebne Ølandsstenkant, som var blevet anbragt foran Soldatergraven, er fjernet og erstattet af en tilsvarende Kant af Granitkantsten. De skaarne Fliser inde paa Graven er ligeledes fjernet, og den overfladebehandlede Vej langs Soldatergraven er hugget op. Hele Arealet er udlagt med Græs, hvori Gangføringen markeres af Kørebanesten med Græs i Fugerne. Stenene er lagt, saa de til begge Sider fortøner sig i Græsset (se Fig. 252—56).

Alle 81 Gravsten er ensartede, liggende Sten med ensartet Inskription (se Fig. 255 a og b). Materialet er slebet Gallio fleuri (Gotlandssten).

For begge Ender af Tværvejen danner brede Laager af Træ (se Fig. 253) med svære Bronzebeslag og anbragt mellem

40 cm brede Granitpiller Ind- og Udgang. For at undgå den gennemgaaende Trafik, der var en naturlig Følge af selve Kirkegaardslaagens oprindelige Beliggenhed lige udfor, blev denne muret til og Indgangen flyttet ca. 100 m mod Nord, saa den gennemgaaende Trafik nu ledes bagom Gravpladsen, hvorved Soldatergraven bliver langt mere i Fred.

Kort før den 29. August 1947 anbragtes Billedhuggeren *Poul Søndergaards* enkle og magtfulde Monument (se Fig. 256), hugget i lys, norsk Granit i Gravpladsens nordlige Ende paa Baggrund af to gamle Træer — en Birk og en Bøg — med Underplantning af stedsegrønne, væsentligst Fyr.

Paa Grundlag af tidligere Erfaringer forudsaa man, at Kirkegaardsledelsens Ønske om størst mulig Ro og Harmoni i dette Gravstedsbillede vilde kolidere med de Paarørendes forstaaelige Trang til individuel Blomsterudsmykning, der ikke alene gav sig Udslag i Buketter og Blomster, men ogsaa i Plantning af forskellige fleraarige Ting som Roser o. l.

Man har derfor søgt at finde en gylden Middelvej derved, at Kirkegaarden bag hver enkelt Sten lader plante et Bælte af Aarstidens Blomster samt desuden planter en Bræmme af Blomster langs Muren og langs Sidehækkene.

Til Brug for de Paarørende og Besøgende er der bag hver Sten anbragt to Bægre, som er trykket helt ned til Græsset. Her kan anbringes Buketter, og der vil saaledes fra Foraar til Efteraar kunne være et rigt Blomsterflor. Granpyntningen foretages af Kirkegaarden.

Hele Sommeren igennem er en Gartner til Stadighed beskæftiget med Klipping, Vanding og Soignering saaledes, at denne Gravplads paa alle Tider af Aaret fremtræder saa smuk og velholdt, som det er muligt — til Ære for dem, som gav deres Liv i Danmarks Frihedskamp.